

EL P. JERONI NADAL S. J., DESCENDENT D'ARTÀ

El P. Jeroni Nadal i Morey (1507-1581) de la Companyia de Jesús, deixeble i braç dret de Sant Ignasi de Loyola, a qui va confiar els primers càrrecs de la mateixa Companyia que tot just començava i que va estendre per Europa, era descendent d'Artà, no solament per la branca paterna, sinó també per la materna.

La família Nadal.

Els Nadal vivien d'una manera contínua a Artà, almanco, des de l'any 1474.

Dia 27 de desembre d'aquest any, Joan Perpall, sastre, habitador d'Artà, arrenda al discret Esteve Nadal, cirurgià de l'esmentada vila, un hospici situat davant la plaça del poble. L'arrendament durarà a beneplàcit de les dues parts, baix el pacte de què Esteve Nadal pagarà anualment 40 sous i de què Joan Perpall, al final de l'arrendament, li retornarà 20 lliures les quals li ha deixat Esteve Nadal durant el temps de l'arrendament.¹

La indicació de les afrontes de la casa facilita la seva localització a prop de "Es Trespolet", ja que limita amb carrer públic i amb la capelleta.²

L'estament i el prestigi social d'Esteve Nadal, avi patern del P. Jeroni, resta clarificat en la seva actuació com a testimoni, curador i síndic que trobam dins les fonts documentals consultades.

Esteve Nadal actua com a testimoni en diversos actes notariaus, com és ara, davant el notari Joan Gili³ i en una qüestió entre els fills dels venerables Pere i Jaume Sanxo.⁴

¹ ARM-Prot. C-191. Fol 26.

² "Item fa Steva Nadal per lo seu alberch qui era de Joan parpal (are de Pera Sanxo compte) afronta ab via publica i de altre part ab esglesieta dita la capelleta..." APA. Rendes per marines, misses, aniversaris etc. y Capbreu dels beneficis.

³ ARM-Prot. Joan Gili. Any 1475.

⁴ Arxiu Font dels Olors. Any 1484.

L'any 1498, fou nomenat curador de l'heretat d'Antoni Guiscafrè i, l'any 1500, de l'heretat de Miquel Melis.⁵

Semblantment, Mestre Esteve Nadal fou síndic de la Parròquia d'Artà. Així dia 17 de maig de l'any 1508, Pere Caselles, un dels jurats i Esteve Nadal, síndic de la Parròquia d'Artà, confessen deure al Magnífic Carles d'Es Puig, administrador dels forments de la Universitat, 306 lliures, 16 sous, per preu de 236 quarteres de forment de Sicília.⁶

Una mostra de l'arrelament del cirurgià Nadal i de la seva família dins la vila artanenca és la compra de varies propietats dins el terme d'Artà.

L'any 1507, Esteve Nadal era posseïdor dels béns i heretat de Joan Blanquer⁷ i, l'any 1514, la seva viuda Jaumeta i hereva usufructuària de la seva heretat declara haver-hi un molí amb una quarterada de terra que el seu espòs havia comprada a Joan Guiscafrè.⁸

Esteve Nadal esposà dues vegades. La primera amb la dona Joane-ta Servera, filla d'Antoni, i en segones núpcies amb la dona Jaumeta.

Del primer matrimoni hagué, almanco, els fills següents: Miquel Antoni, Gabriel, Joan i Mateva i del segon: Macià i Joana.

Miquel Nadal i Servera fou tonsurat dia 16 de juliol de l'any 1495.⁹ Ordenat acòlit, dia 25 de maig de l'any 1499.¹⁰

Antoni Nadal i Servera, progenitor del P. Jeroni, fou tonsurat dia 7 de desembre de l'any 1502.¹¹

Gabriel Nadal i Servera fou tonsurat dia 12 de març de l'any 1513.¹²

Joan Nadal i Servera fou tonsurat dia 17 de març de l'any 1508.¹³

Mateva Nadal i Servera casà amb Miquel Valls, fill d'Antoni. Dia 2 de novembre de l'any 1498 es estipulada la dot en 300 lliures, per part del seu pare Esteve Nadal, cirurgià d'Artà: 200 lliures en doblers comptats i, essent estimades en 100 lliures les deu quarteres de forment censals que li fa, cada any, Antoni Dureta per una possessió situada a Campos que va ser de N'Abraham.¹⁴

Macià Nadal, fill d'Esteve i Jaumeta, fou tonsurat dia 5 de febrer de l'any 1510.¹⁵

5 ARM-LI. C. Any 1498. Fol 35. i Any 1500. Fol 72.

6 ARM-EU-25. Fol 356 v.

7 ARM-LI. C.-244. Fol 11.

8 ARM-LI. C.-255. Fol 144 v.

9 ADM-Lib. Ordin. 1491-1512. Fol 30.

10 ADM-Lib. Ordin. 1491-1512. Fol 54 v.

11 ADM-Lib. Ordin. 1491-1512. Fol 90.

12 ADM-Lib. Ordin. 1512-1521. Fol 9 v.

13 ADM-Lib. Ordin. 1491-1512. Fol 182.

14 ARM-Prot. C-420. Fol 113.

15 ADM-Lib. Ordin. 1491-1512. Fol 210.

Joana Nadal fou esposa de Cristòfol Viçens, escrivà, fill de l'Honor Joan Viçens d'Inca.¹⁶

Mn. Macià Nadal.

Mn. Macià Nadal rebé semblantment l'ordenació sacerdotal.

L'any 1555 posseïa una botiga o païssa dins la vila d'Artà amb l'obligació de fer deu sous al notari Gabriel Pelegrí. Aquest notari, al fer testament davant el notari artanenc Nicolau Gili, dia 6 de febrer del mateix any, els deixa als preveres d'Artà pels quals estaran obligats a celebrar el dia de Sant Gabriel una missa d'ànimes cantada i a recitar un "Miserere" ajonellats davant l'altar major.¹⁷

El prevere Macià Nadal obtingué un benefici a l'església parroquial d'Artà, a l'altar de Sant Antoni de Viana, fundat per un membre de la família Forns en el segle XIV i imposat sobre l'alqueria de Salma.

Dia 24 d'abril de l'any 1559, passava comptes amb Joan Guiscafrè de Salma, des del dia de la possessió de l'esmentat benefici fins a la festa de Sant Miquel proppassada de l'any 1558, confessant que li és debitor de vint lliures degudes per raó del benefici de Sant Antoni.¹⁸

L'any 1560 Mn. Macià Nadal ja ha permutat el seu benefici posseït a l'església parroquial d'Artà.

Pel mes d'octubre de l'any 1561, Mn. Pere Vaquer, prevere, beneficiat d'Artà, ha rebut de Joan Guiscafrè de Salma vint lliures que li fa per aquesta possessió al seu benefici que posseïx a l'esmentada parroquia, compliment de l'any 1560.¹⁹

Per contrari, Mn. Macià Nadal passaria a obtenir un benefici a la Seu de Mallorca, baix la invocació de Sant Llorenç.

Efectivament, dia 26 de maig de l'any 1562, l'Honorable Esteve Nadal i Morey, germà del P. Jeroni, com a procurador del seu oncle Mn. Macià Nadal, declara que el dit seu oncle obté un benefici baix la invocació de Sant Llorenç, fundat per Mn. Gabriel Vaquer, prevere, prior de Lluc, amb un valor de vint-i-vuit lliures i amb la càrrega de cinc lliures als aniversaris de la Seu.²⁰

¹⁶ ARM-Prot. P-650. Fol 27.

¹⁷ ADM-Lib. de Obits d'Artà. 1564-93. Fol 45.

¹⁸ Arxiu Sureda de Salma d'Artà.

¹⁹ Arxiu Sureda de Salma d'Artà.

²⁰ Monumenta Maioricensia T. II. Pàg. 92.

L'esmentat Esteve Nadal, mercader de la Ciutat de Mallorca, actua com a curador de Mn. Macià Nadal en altres ocasions.

Dia 20 de febrer de l'any 1562, estableix a Jaume Melis una sort de terra, baix alou i directe domini del Magnífic Jeroni de Togores, donzell de Mallorca, puntualitzant que aquest alou apareix a l'inventari fet per la dona Jaumeta, esposa de l'Honor Esteve Nadal, cirurgià d'Artà, el seu avi, hereva usufructuària d'ell en poder del notari Rafel Moragues, dia 7 de desembre de l'any 1519 i indicant les afrontes de l'anomenada sort de terra: camí públic pel qual se va al Racó, vinya dels hereus de Gabriel Llinàs i vinya de Bernat Carrió i ermàs dels hereus d'Arnau Armengual i, per altra part, sort de terra del mateix Jaume Melis, anomenada Domenge i, per altra part, torrent reial i, per altra part, clos de terra, anomenat Lo Clos Romeu i vinya d'Antoni Vives.²¹

Dia 5 d'octubre del mateix any, entrega a Pere Sanxo un hospici de Mn. Macià Nadal, prevere, situat a la Plaça de la Vila d'Artà, que posseïa com a fill i hereu de l'Honor Esteve Nadal, cirurgià d'Artà, baix alou i directe domini del Magnífic Albertí Demeto, donzell de Mallorca i afrontant, per una banda, amb carrera pública i, per altra banda, amb una capella de l'esmentada vila que està davant la Plaça i amb l'hospici de Joan Blanquer i, per altra banda, amb un carreró que no passa i, per altra banda, amb l'hospici de Jaume Llull.²²

La família Morey.

Els Morey, són des de temps molt antic grans terratinents d'Artà.

El venerable Jaume Morey, besavi del P. Jeroni Nadal, esposà amb Maria Perera, filla d'Andreu de Muro. Mort Jaume Morey, l'any 1470 els seus fills Pere i Jaume fan inventari dels seus béns. Entre ells hi ha una alqueria i rafals contiguos que afronten amb la possessió de Tomàs Andreu de Manacor, anomenada Albarca, amb la vorera de la mar, amb possessió de Guillem Sureda, anomenada Morell, amb possessió de Pere Gener i amb possessió de Pere Sanxo, anomenada Lo Rafal. Igualment es troben esmentades diverses coses dins el casat de Benialgorfa, avui Ermita de Betlem.²³

El seu fill Pere Morey i Perera casà amb Nicolava, havent fills, entre altres, Pere, Jaume i Maria Morey, la mare del P. Jeroni Nadal.

²¹ AMA-Actes notariales y documents varios.

²² ARM-Prot. P-666. Fol. 352.

²³ ARM-Prot. G-130. Fol 72 ss.

Mn. Jaume Morey.

Era fill de l'Honor Pere Morey i de la dona Nicolava i rebé la tonsura clerical, dia 20 de maig de l'any 1485.²⁴

Essent clerga fou professor o mestre de gramàtica de la Universitat Literaria de Mallorca.

L'any 1501 tenia un salari assenyalat de vint-i-cinc lliures²⁵ i tres anys després, 1504, enterat Mestre Morey de què s'havia publicat un llibre de Gramàtica per un tal Sisó, reprovat de l'Estudi General de Lleida i de què Sisó ho volia introduir a Mallorca, presentà una suplicació al Gran i General Consell, manifestant que l'ahudit llibre "*es estat reprovat e manat abolir e anichilar coma fals y erroneo e contra les regles e maximes que son en Gramàtica, per lo que incumbeix a son ofici ho denunciem a les vostres magnificències perque aquelles fessen debida instancia que la dita Gramatica no fos legida aqui...*"²⁶

Ens consta que Mn. Jaume Morey ja era diaca l'any 1511. Amb tal denominació apareix en una actuació conjunta amb els seus pares i altres parents d'Artà i de Muro.²⁷

Dos anys més tard, l'any 1513, el tenim documentat com a beneficiat de la Seu de Mallorca.²⁸

Mn. Jaume Morey actua en diversos actes notariais.

Pel mes de novembre de l'any 1537, ven a l'Honor Domingo Gener setze lliures censals imposades damunt un rafal, anomenat S'Alqueria Blanca, baix alou d'ell mateix i situat a Artà.²⁹

Davant el notari Rafel Mora, dia 23 d'agost de l'any 1546, Mn. Jaume Morey fa un dels seus testaments, afegint-hi un codicil, davant el notari artanenc Miquel Pelegrí, pel juny de l'any 1549, amb el qual disposa, fa, ordena i concedeix a Miquel espuri servent seu la gràcia de què, seguida la seva mort, pugui ésser redimit dels seus hereus, donant a ells vuitanta lliures mallorquines, baix la condició de què anualment de vida seva sien deduïdes tres lliures del nombre de les vuitanta.³⁰

²⁴ ADM-Lib. Ordn. 1470-1490. Fol 74.

²⁵ ARM-EU-22. Fol 140.

²⁶ LLADÓ Y FERRAGUT, J., *Historia del Estudio General Luliano i de La Real y Pontificia Universidad Literaria de Mallorca*. Ediciones Cort, Palma de Mallorca 1973, p. 89.

²⁷ ARM-Prot. V-286. Fol 100.

²⁸ ARM-Prot. Miquel Pelegrí.

²⁹ ARM-Prot. A. Brondo.

³⁰ Biblioteca B. March. Notes del notari Miquel Pelegrí.

Mn. Jaume Morey, familiar del Sant Ofici, fa el seu definitiu testament, dia 8 de maig de l'any 1551, en poder del notari Rafel Mora, fundant l'hereuatge de Son Morey.

Dia 6 de juny de l'any 1553, ja ha mort Mn. Jaume Morey i el seu hereu i nebot, Joan Morey i Pons, fa inventari dels seus béns. Entre ells hi ha la possessió de Son Morey juntament amb dos llocs Binialgorfa i Alqueria Vella, tenguda baix alou seu i d'altres i que afronta: amb vorera de la mar, amb Morell de Nicolau Quint, amb la possessió de Marc i Bartomeu Verí (avui Son Fortesa), amb la possessió de Joan Sureda (Ca'n Canals i Son Sureda), amb la possessió de Pere i Jaume Sanxo (Sos Sanxos) i amb la possessió de l'enomenat Pere Sanxo, dita Albarca. A la possessió de Son Morey hi havia aleshores 1419 ovelles i 744 anyels.³¹

El mateix nebot i hereu de Mn. Jaume Morey, dia 14 d'octubre de l'any 1560, fa, constitueix i ordena procurador seu cert i especial el notari de Ciutat Antoni March per a totes les causes i també per a demanar, tenir, exigir i rebre de l'Honor Esteve Nadal tot allò que deu d'aquelles vint-i-quatre lliures censals que Mn. Jaume Morey, diaca, el Rd. Jeroni Nadal, prevere i Mestre en Sagrada Escriptura, Maria, esposa del Discret Antoni Nadal, notari difunt, i l'honorable Esteve Nadal imposaren i de nou carregaren a la senyora Antonina, esposa d'Antoni Farrà del Pla de Sant Jordi de la Ciutat que rep anualment l'Honorable Perot Seguí, el seu gendre.³²

Matrimoni d'Antoni Nadal i Maria Morey.

L'any 1502 és l'any del casament del notari Antoni Nadal amb Maria Morey, filla de l'Honor Pere Morey d'Artà.³³

Dia 1 de gener de l'any 1503, davant el notari Antoni Valero, Esteve Nadal, cirurgià, deu, en contemplació de matrimoni, a Antoni Nadal, el seu fill, 200 lliures i, el mateix dia, Mn. Jaume Morey deu 150 lliures a la senyora Maria Morey, la seva germana, per la mateixa raó.³⁴

El P. Jeroni Nadal ja apareix tonsurat, l'any 1516.³⁵

³¹ ARM-Prot. Rafel Mora.

³² AMA-Notari Nicolau Gili. Protocols de Cúria, 1557-1582.

³³ ADM-Llibre de concesos. Any 1502 "Concessum fuit discreto Antonio Nadal, scriptori Majorice et Mariae Morey filiae honoris Petri Morey de Artano".

³⁴ ARM-Prot. Rafel Mora. Any 1553.

³⁵ ARM-Prot. Antoni Nadal.

El notari Antoni Nadal i Servera morí el dia de Sant Lluç, 18 d'octubre de l'any 1521, prop de la primera hora de la nit, havent testat, dia 29 de maig de l'any 1519, en poder del notari Antoni Ferrer.³⁶

Espigolant les dades més interessants direm que elegeix marmessors i executors del testament els Venerables Miquel Nadal, germà, Jaume Morey, diaca, cunyat, la senyora Maria Morey, esposa, l'Honor Perot Seguí, apotecari, i el mateix notari Antoni Ferrer.

Designa sepultura a l'església del Convent de Sant Domingo en el túmul dels Nadals, volent que es celebrin pel remei de la seva ànima les següents misses: Una missa de la Beatíssima Trinitat, del Sant Esperit, de la Benaurada Verge Maria, de Sant Jeroni, de Sant Miquel i un trentenari.

Fa els llegats posteriors: 20 sous a l'Hospital General, 20 sous a L'Hospital dels Masells, 20 sous a l'obra de la Seu de Mallorca.

Deixa a Pere Seguí 25 lliures, a Pere Benet Nadal i Esteve Nadal, fills seus, la llegítima part a ells pertocant en els seus béns; a Joana i Margalida Nadal, filles seves, 300 lliures a cada una d'elles donadores en temps dels seus casaments i mentrestant sien alimentades dels béns de l'heretat; al prenyat que porta la seva esposa, si és mascle la llegítima part a ell pertanyent en els seus béns i, si és femella, 300 lliures en el temps del seu casament i mentrestant sia alimentada dels béns de l'heretat.

Igualment reconeix la dot de la seva esposa establerta en 300 lliures de les quals ha cobrat part, segons apareix en el seu llibre de comptes.

De semblant manera deixa, per bon amor, als esmentats marmessors les gramalles de dol i als frares de Sant Domingo 6 lliures per la seva sepultura, endemés dels ciris.

Pagats i acomplits aquests llegats, institueix hereva universal la seva esposa, durant la vida, essent casta viuda i sense espòs, i després de la seva mort subinstitueix i fa hereu universal el seu fill Jeroni. Si aquest mor sense infants subinstitueix el sell major d'un en altre.

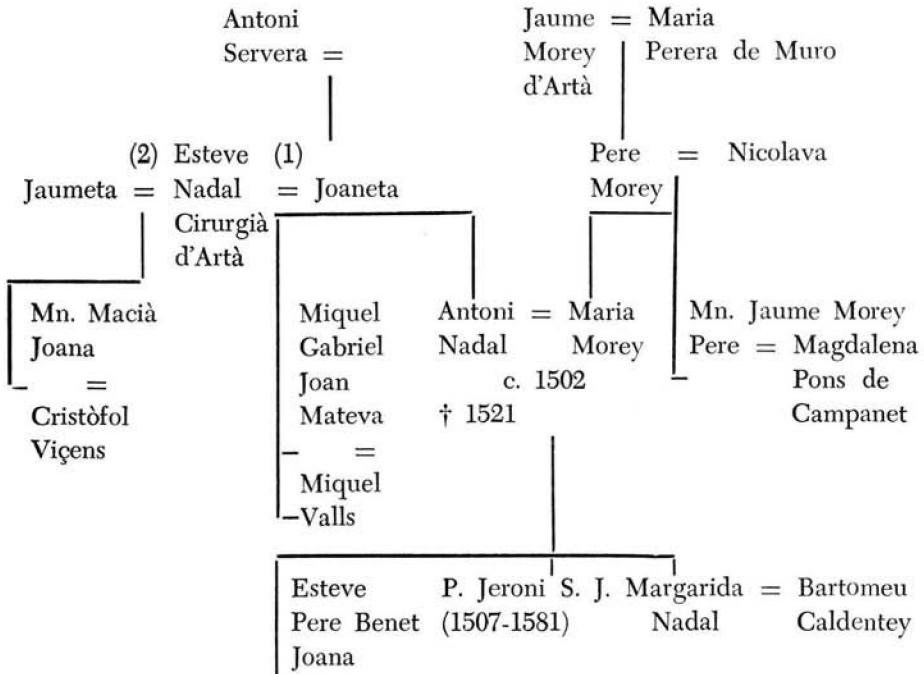
Els testimonis del testament foren Mn. Pere Viçens, prevere, Mn. Bernat Morey, donzell, Jeroni Ripoll, escriptor, Pere Artés, sabater, Simó Ballester, peraire, Sebastià Oriol, peraire, i Arnau Crespí, clerga.

Dia 2 de novembre de l'any 1536, la seva viuda com a procuradora del Rd. Jeroni Nadal, Mestre en Arts, el seu fill, absent del present Regne i hereu propietari del seu espòs, ven a l'Honor Domingo Gener, mercader de Mallorca, 25 lliures, 2 sous i 2 diners, moneda de Mallorca, que està obligat a fer-li el Sindicat de la Part Forana.³⁷

³⁶ ARM-Prot. F-52.

³⁷ ARM-Prot. A. Brondo.

GENEALOGIA DEL P. JERONI NADAL S. J.

El P. Jeroni Nadal i Artà.

Les seves relacions familiars amb Artà dugueren el P. Jeroni Nadal a predicar la quaresma de l'any 1541, a l'església parroquial d'Artà.

La predicació d'aquesta quaresma queda ben clarificada en els llibres de la Clavaria.³⁸

Dia 6 de març d'aquest any, Antoni Colomers, prevere, confessa haver rebut 16 lliures pel lloguer d'un matxo "*que lo Rnt mestre hieroniz nadal ha loguat en Ciutat*".

Dia 25 d'abril, Miquel Murter fa testimoni com Miquel Sureda atorga haver rebut 20 sous "*p sis fogases li han comprades p lo reverent sermonador*".

³⁸ AMA-Llibre del Clavariat 1541.

Aquest idèntic dia, el mateix Jeroni Nadal, prevere, atorga haver rebut de l'administrador de la clavaria 16 lliures "*p la charitat de la predicatio de la quaresma proppassada*".

Finalment a 8 de maig, Martí Amorós fa testimoni com Joan Estelrich atorga haver rebut 12 sous "*per loger de hun rosi que los iurats aven logat p lo reverent sermonador*".

Els Nadal emigraren d'Artà, a mitjan segle XVI, i els Morey, coneguts posteriorment per Morey de Sant Martí, restaren arrelats a Artà fins el segle passat.

ANTONI GILI FERRER

Son Morey d'Artà. Solar de la familia materna del P. Jeroni Nadal. — (Foto P. Sanxo)

Jo hieronymus nadal quere atorgne francas
 rebus et des holl in michtel sandho
 administrades de per dainario Josep
 lincis de xyt et de la dainaria de
 plencia de xyt et de la dainaria de
 la gual quatinas me hancu donada
 et monumta de honore viras fa
 — xyt et obit 1541. — xyt et 2
 galijch palagij nov
 et magis macta et de societate
 in xyt et obit de la dainaria

Rebut amb què el P. Jeroni Nadal rep la caritat de la predicació de la quaresma de l'any 1541